

АС САЛАМ

АССАЛАМУ АЛЕЙКУМ, УЪЮГЮЗГЕ ЯХШЫЛЫКЪ

www.assalam.ru

№ 06 (131)

15 июнь 2010 й.

Ражап 1431 й.

Айда бир керен

чыгарыла.

Багъасы 17 манат

2

Мадраса ачылы-
вуну байрамы

5

Василатун
нажат

6

Насият
сугъбатлар

НА КУМЫКСКОМ ЯЗЫКЕ

БУСУРМАНЛАНЫ РУГЪАНИ - ЯРЫКЪЛАНДЫРЫВ ГАЗЕТИ

Сыйлы Ражап ай

Рагъмулу Аллагъны аты булан!

Аявлу къардашлар ва къызардашлар!

Сыйлы Ражап айны геливию булан сизин къутлайман. Сизин билмеймен, тек оъюзюмню чо, гетген йылыны Рамазан ай битип де битгенче, бу йылгъы Ражап

ай гелгендей гъис этемен. Шолайлыкъ заманны чалт гетивюн гёрсете. Яшав оъзен йимик чалт агъа. Шону суву да нечик болажагъы – буламукъ ва нас яда таза – бютюнлей бизин негетибизден гъасил бола. Яратгъаныбыз бизге гёрсетеген заманны Огъар гъакъ юрекден къуллукъ этип йиберемеге де сюербизми?! Юрекдеги гъакъ гъислени кеп яда аз этип янгъыз Къудратлы Аллагъ бола ва шо саялы бу сыйлы гюнлерде Огъар тилейик гери урулагъан ва маънасыз затлардан бизин юреклерибизни тазаласын деп. Бу исси июнь айны гюнлеринде ораза тутуп, бусурманланы сабурлугъу ва иманы артар бугъай, Аллагъ буюрса, ва шондан таба женнет агъюлер боларгъа умут этебиз.

Яратгъаныбыз Аллагъ, оъзю рази къалардай, буйрукъларын кютюп болмагъа бизге гюч берсин!

Агъмат гъажи
АБДУЛАЕВ,
Дагъыстанны муфтиси

Гележегизбиз жагъыллени къолунда

Абдул-Азиз Мичигишев

Эгер де гележегизбиз нечик болурну билмеге суйсек, бизден сонг яшажакъланы ахтарып къарамагъа тарыкъ. Амма шо гележекге таъсир де этмеге хыял эту бусакъ, оъсюп гелегенлени яшав къаравларын, ойларын тарбияламагъа герекбиз. Бу масъалалар уъстюню чечилежеги биз яшларыбызгъа нечик тарбия берип болардан гъасил болажакъ. Оъсюп гелеген наслу булангъы ишни агъамиятыгъын Дагъыстанны ругъани идарасында да яхшы англай, негетюгюл Ислам дин жагъил адамлагъа айрыча янаша. Бу масъалалагъа байлавлу жагъил ишлеге къарайгъан Дагъыстанны муфтисини кемежчиси Шагъбан гъажи Рамазанов булан лакъыр этебиз.

– Шагъбан гъажи, жагъил адамлар булан кеп ёлугъуп, олар булан къатнап, тарыкъ-герегин биле де туруп, сен бизин жагъиллерибизге не багъа берер эдинг?

– Умуми алгъанда, бизин жагъиллерибиз бек яхшы адамлар деп айтар эдим. Авлетлер башдан тутуп таза, Пайхаммарны булай гъадисинде де айтылагъан кюйде: «Яшлар – таза кагъыз йимиклер». Эгер де яшлар жамиятгъа пайда бермейген кюйде оъсген буса, о оланы айыбы тюгюл. Инг башлап, шо ата-ананы гъайсызлыгъындан боладыр. Тарбиясызлыкъ, пайда-сызлыкъ – яшланы оъсдюргенлени осаллыгъыны натижасы. Жагъиллер яхшылыкъны къабул этмеге гъазир деп ташдырып айтмагъа ярай. Яшлар топуракъ йимик: нени орнатсанг, шо оъсер. Олагъа тетекейли янашакъ, яхшы тарбия бермеге болсакъ, натижа да гёрмекли болур.

» 3

Сыйлы Ражап ай

Абдул-Азиз Гьюсейнов

Ражап ай сыйлы уъч айны да башын башлай (ражап, шагъбан, рамазан) ва гери урулагъан айланы бириси де дюр (ражап, зул-къаада, зул-гъийжа, мугъаррам). Гери урулагъан айларда Яратгъаныбыз эришивлюклени ва давланы юрютмеге гери ургъан. Ражап айгъа гъюрмет этип, ал заманларда Каабагъа къуллукъ этегенлер шо айны узагъында ону эшигин ачыкъ кюйде сакълай болгъан. Башгъа айларда Каабаны эшиги янгъыз итнигюнлер ва хамисгюнлер ачыла болгъан. Олар айтагъан кюйде, ражап – Яратгъаныбызны айы, бу Уъй (Кааба) буса – Ону ую. Адамлар да – Есибизни къуллары ва шо саялы оланы Аллагъны уъюнден Аллагъны айында йыракъда къоймагъа ярамай. Аллагъны Элчиси булай айтгъан болгъан: «Ражап ай – Аллагъны айы экенни эсигизде сакълагъыз ва ким шо айда бир гюн сама да ораза тутса, Аллагъ рази болажакъ». Ражап Есибизни айы деп шо айда кеп къадарда шабагъатлар ва рагъмулукълар йиберилегини саялы айтыла.

Гъадисде айтылагъан кюйде, ражап айда бир гюн сама

да ораза тутгъан адам Фирдаус женнетге гирежек. Эки гюн ораза тутгъан адам буса, эки къат шабагъатланажакъ. Уъч гюн ораза тутгъан адам учун жагъаннем отдан арек этеген уллу ор къазылажакъ. Шо ор шонча да уллу болажакъ, гъатта шондан чыкъмакъ учун бир йыл тарыкъ болажакъ. Бу айда дёрт гюн ораза тутгъан гиши, гъакъылдан тайышмакъдан, проказа деген ва бир-бир башгъа аврувлардан аврумакъдан сакъланар. Беш гюн ораза тутгъан гиши къабурдагъы азапдан эркин этилир. Алты гюн тутгъан адам буса, Къыямат гюн Айдан да бек шавла береген бетини нюрю булан тирилтилежек. Оразаны етти гюн тутгъан гишини алдында Аллагъу таала жагъаннемни къапуларын ябып шабагъатлажакъ.

Сегиз гюнню узагъында ораза тутгъан адамны Аллагъ женнет булан сююндюрежек. Он дёрт гюн ораза тутгъан гишиге берилежек шабагъат шонча да арив болажакъ, шо гъакъда бир жан да эшитмеген кюйде. Ражап айда он беш гюн ораза тутгъан гишиге Яратгъаныбыз шонча да уллу даража бережек, ону къырыгъындан оътежек бир малайик

де бу сёзлени айтмай гетмес: «Къутлайбыз сени, сен къутгъарылгъансан ва къоркъунсуз гъалдасан». Ондан уллу зувап сав ай ораза тутгъангъа берилежек деп айтыла. Анас ибн Малик етишдирген гъа-

дисде булай айтыла: «Ражап айда ораза тутугъуз, негетюгюл шо айда тутулгъан оразаны Аллагъ айры ибадат йимик къабул эте».

Сыйлы айланы узагъында бусурман адамгъа этген

гюнагъ ишлерине гъакъ юрекден гъёкюнуп, товба этмеге тийишли. Ойларын, жанын яман ёравлардан, пикрулардан тазаламагъа да тарыкъ, бола туруп яхшы ишлер кеп этмеге герек.

» 4

Мадраса ачылывуну байрамы

Абдул-Азиз Мичигишев

Аллагъга шокюр, артдагы йылларда Дагъыстанда кеп межитлер ишленген ва шоланы санаву инктылапдан алда болгъанларындан озгъан. Шо кепде мадрасалар да кчурула. Хыйлы юртларыбызда, шагъарларыбызда яшлар Ислам динни кюрчулерин билмеге бола. Энниден тутуп Буйнакск району Халимбекавулунда да ерли яшлар алай арив тизилген мадрасада охумагъа болажакълар.

Бу мадрасаны ачылыву, халимбекавуллар булан бирче сав Дагъыстандан гелген кьонакълар ортакъчылар этип, уллу байрагъа айлана. Гертиден де, алимлер йимик, озге бусурманлар да, дин билимлени ййылывуну зор уллу маънасы барны англайлар. Неге тюгюл, билим екъ ерде авамлыкъ да, пасатлыкъ да, гюнагъ да артажакъ.

Гъали кчурулгъан бу мадраса бош ерде этилмеген деп ачыкъ этмеге тарыкъ. Юз йыллар алда Мама гъажи Мамаев дейген ерли адам юртунда билим алагъан биринчи охув ожакъ тикген болгъан. Ислам дин учун кеп яхшылыкълар этген саялы, ол адамны аты гъалиге ерли унутулмагъан. Байлыгъы-барлыгъы булангъы бу чомарт адам дин учун малын кьызгъанмай, бютюнлей бары да акъчасын шогъар харжлай болгъан. Мама гъажи уллу юрт жума межит кчуругъан, мадраса ишленмеге кемекек ялгъагъан, мутаалимлеге алапа телей болгъан. Ону кемегинден ювукъ арадагъы юртларда да пайдалана болгъан. Ону варислери мадраса да кчуруп, шогъар уллатасыны агын кьоймагъа тюз гергенлер.

мухтар гъажи Бабатов Пайхаммарны оьрлюгюню гъакъында, булай мажлислени оьтгермекни уллу пайдасы барны айтдылар. Олар эгер де гиччи буса да бу яшавда яхшылыкълар этген бусагъ, шо саялы Яратгъаныбыз бизге языкъсынып, рагъмулу болуп, гюнагъларыбыздан гечсин деп тиледи.

Алимлени чыгъып сейлейгенини арасында тюрлю тиллерде мавлетлер охулду. Халимбекавулну имамы Абдулла гъажи буса, Мама гъажини гъакъында янгы-янгы маълуматлар бере эди. 15 гектарлы бавларын дагъы бары да гелимин Мама гъажи садагъагъа оьлеше болгъаны белигили болду. 700 кьойгъа тенг шо байлыкъ межитлени ва мадрасаланы кчурулушуна, алимлени алапасына, харлылагъа кемекеге, имканлыгъы екъланы гъаж кьылма йибериwе ва шо кюйдеги озге рагъмулу ишлеге гъар йыл харжлана болгъан. Масала, Паравулну имамы Абдулла гъажи айтгъан кюйде, Мама гъажи о юртда кчуругъан мадрасада охуп чыкъгъанлар Ислам динни ярыгъын сенмеге кьоймай, гъалиге етишдирген, сакълагъанлардан болгъан.

Буйнакск району имамы Абдулкабгъир гъажи мадраса кчурулушда ортакъчылыкъ этгенлеге барысына да гъакъ юрекден баракалла сезлер айтды. Энни бу мадраса юртну да, районну да алимлерден, Ислам динни терен англайгъанлардан бай этежекеге де инанагъанын билдирди.

Дагъыстанны муфтиси Агъмат гъажи Абдулаевни агъындан ону кемекечиси Магъамматгъанапи гъажи Гъамзатов баракалла сезлени да айтды.

– Аллагъга макътав болсун, алим-

билдиребиз. Рагъмулу ишлер этегенлер биледир садагъа этегенде шогъар болагъан зувап бир йимик болмайгъанны. Лап шабагъатланагъан ишлерден булай мадрасаланы кчурмакъ бола. Муталимлени охутмакъ да, билимлени яймакъ да шолай уллу шабагъатлана.

Магъачкъала шагъарны баш жума межитини имамыны орунбасары Зайнулла гъажи Атаев, юртлуланы мадрасаны ачылыву булан кчутлай туруп, булай деди:

– Есибиз Аллагъ бу кчурулушда ортакъчылыкъ этгенлени барысын да рагъмусуна гере шабагъатласын. Бугюнгю яшавда мадраса – юртланы ва шагъарланы центри болмагъа герек. Межитлер, мадрасалар екъ жамиятлар алгъа бармажыгын яхшы англамагъа герекбиз. Яшларыбыз ислам охув ожакъларда билим алсын учун бизден болагъан бары да затны этмеге де борчлубуз. Сав йыл охуп болмай буса, бары да яшлар мадрасада яйлыкъ каникулларда сама Ислам динни кюрчулерин билмек учун, охумагъа гереклер.

Ислам динни гъакъында уйренмеге герекни, ону уллу маънасы барны гъакъында озге чыгъып сейлегенлер де айтды. Билимсиз авамланы кьайдагъы тарыкъсыз агъымлагъа да тарытма да тынч экени гъакъда айтылды.

– Бир-биревлер, вагъабылыкъдан кьоркгъанлыгъындан, авлетлерине намаз кьылмагъа кьоймайлар, кьызларына явлукъ байламагъа гери уралар, – деп, сейлегенлени бириси юрегиндегисин ачыкъ этди. – Шолайлыкъгъа да сонг «яманлыкъдан» сакъланабыз деп айталар. Шо саялы да билим яймакъ бизин учун лап агъамиятлы масъалалардан. Илмуну билегенинни кьайдагъы ялгъанлар булан башын чырмамагъа бажарылмас.

Буйнакск шагъарны жума межитини имамыны орунбасары Ислам гъажи Межитовну мадрасаны кчуругъан адамны гъакъында айтылгъан сезлери-

не жыйылгъанлар тергевлю тынглай. Бина тургъузгъан ва бары да тарыкгерек булан таъмин этген адам Мама гъажини уланыны кьызы Калимат болгъан. Огъар, озокъда, эри Магъаммат гъажи, уланлары Батдал гъажи ва Темирлан гъажи Болатовлар кьошулуп кемекек этген.

Бу къатынны Аллагъдан кьоркчувуну ва чомартлыгъыны гъакъында айрыча эсгермеге яхшы. Калимат уллатасыны рагъмулу ишлерин узатывчусу. Ол мадраса этгенинден кьайры, юртну жума межитини онгарывда да кемекек ялгъагъан, кеп-кеп Халимбекавулну халкъын оз харжына гъажгъа да йиберген. Юртлулар гъисап этген кюйде, бу ажайып тиштайпаны рагъмулугъундан 500-ге ювукъ адам гъаж кьылмагъа болгъан.

– Гиччиден берли уллуларыбызны сезлеринден уллатам этген ишлени эшите эдик, – дей Калимат. – Бек бай адам да болуп, ол дюньялыкъ мал учун чапмай эди, уллу уйлер кчурмай эди, авлетлерин еккютмей эди. Бир гезик уланы имканлыгъыбыз да бар туруп, неге эркин уй тургъузмайыкъ деп огъар сорагъан болгъан. Ол да уйлер тюгюл, ахыратда пайдалы болур геме учун гъаракат этегенин билдирген. Ол Аллагъны разилигин къазанмакъ учун яшай эди. Шо ду ону мурады. Шолайлыкъгъы булан ол озгелерден къальша болгъандыр. Адамлар айтагъан кюйде, уллатам йымышакъ юрекли, кемекек этмеге алгъасайгъан гиши болгъан. Ону юрегин Аллагъга бакъгъан сюов кчурагъан болгъан.

Юртлуланы кемеги булан Болатовлар онгаргъан байрам оьр санлы оьтдюдесе янгылыш болмас. Биз Халимбекавулну мадрасасына устюнлюклер ёрайбыз. Мунда охугъан яшлар алимлер болгъанлары да, болмагъанлары да, юртуна йимик, аялана якъгъа пайдалы болурну да ёрайбыз. Аллагъны ёлунда малын харжлайгъан чомартлагъа буса, Рагъмуну Еси рызкъысын кемитмесин деп тилейбиз.

Мадраса ачылывда хыйлы алимлер ортакъчылыкъ этип, Мама гъажини гъакъында хыйлы кчурулу хабарлар айтды, Ислам дин учун байлыгъын харжлайгъанлагъа баракалла билдирди ва, озокъда, пайдалы ваъзалар да охуду.

Шолай, белгили алимлер Арсланали апенди Гъамзатов, Магъаммат-

леге де, бу мадрасаны кчурмагъа кемекек этгенлеге де шолай имканлыкъ бергени саялы, – деди ол. – Гъадисге гере, адамгъа разилик билдирип болмайган гиши, Аллагъга да рази болуп болмас. Шо саялы биз Аллагъга да шокюрлюк этебиз, бу тизив бинаны кчуругъанлагъа да баракалла

Учредитель
Благотворительный фонд «Путь».
Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана

Редакционный совет
Председатель редакционного совета муфтий РД
Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ
Мухаммадханафи-хаджи ГАМЗАТОВ

Главный редактор
Патимат ГАМЗАТОВА

Редактор
Абдул-Азиз МИЧИГИШЕВ

Компьютерная группа
Лейла ГУСЕИНОВА
Гульнара АБДУЛАЕВА

Менеджер
Мухаммад ХИРИЯСУЛАЕВ
Абдусабир АХМЕДОВ

Газета зарегистрирована Федеральной службой по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций.
Свидетельство о регистрации ПИ № ФС 77-37006 от 29 июля 2009 г.

Индекс 51325
При перепечатке ссылка обязательна.

Набрано и сверстано на компьютерной базе газеты «Ас-Салам».
Отпечатано в ООО «Дом печати» по адресу: пр-т Акушинского, 20.

Заказ № _____

Сдано в печать 15 июня 2010 г.
Тираж 4.000 экз.

Адрес редакции
367015, РД, г. Махачкала, ул. Азиза Алиева 2.
Тел.: (8722) 61-00-64.

По вопросам подписки и доставки обращаться по телефонам:
по Республике Дагестан — 8-988-699-28-24
по г. Махачкале — (8722) 914-222.

E-mail: assalamweb@gmail.com;
www.assalam.ru

Гележегибиз жагъиллени къолунда

1 « – Халкъ арада жагъиллер ал заманларда яхшы тарбияланган, бир-бирине де яхшы болган деген пикур бар. Гъали буса, кёбюсю гезикде, яшлар тынглавсуз, уллулагъа гъюрмет этмейген, эдепсиз болган деп айтыла. Шо гъакъда не баянлыкъ берер эдинг?

– Мен бу масъалар ёкъ деп айтмагъа болмайман ва башы школада башлана деп ойлашаман. Шонда, озге айлана яшавда йимик, билим алывну гъюрмети гъис этилмей, неге тююл къайда къарасанг, сатылып алынмайган зат къалмаган. Къайсыбыз да адилсизликни, оьчлюкню, сатылагъанлыкъны уьлгюлерин нечакъы да гелтирип болабыз. Шо гъалиги умуми къайдадан баш аладыр. Бу къайда кюйленмегени ачыкъ. Гъадисде шо гъакъда атив айтылган: «Къыямат гюнню ювукъ болувуну аламаты – гъакъыкъатны ялгангъа, ялганни гъакъыкъатгъа санамакъ». Адамларыбызны кёллери ишге тюшегенде, уьйленгенде, таньш болагъанда, озге заманларда динге берилгенликге къарамай, барлыгына, байлыгына къарайлар.

– Шагъбан гъажи, динни гъакъында сёз чыкъган сонг, жагъил адамлар Ислам динге нечик янаша деп айтар эдинг?

– Жагъиллени орталыкъны билмейген тамаша хасияты бола. Олар бары да затланы озлер англама къарайлар. Бир-бирлери, озлер де билмейли, къоркъунчлу ишлеге сугъулалар. Масала, къолгъа тюшген-тюшген китапчаланы охуйлар. Шону булан тамамлана буса, масъала да тувмас эди, тек олар гъатдан озуп, бек билеген болуп, озлгелеге гъакъыл берме башлайлар. Билими ёкълар озлер йимиклени уьйретелер! Муаллим болмагъа шолай тынч болган эди буса, Дагъыстанны яртысы бу замангъа илмуну ярыгъы болар эди. Тез «бишген» булай алимлер медицина энциклопедияны да охуп, адамланы савлугъун къолай этмеге къарайганлагъа ошай. Булайлыкъгъа жагъиллер динге бакъган деп айта. Насипге, билимге булай тынч кюйде етишмейгенни англайган жагъиллер аз тююл, олар дюнья янгъыз къаракъ тюсюлю тююлюн де яхшы билелер. Булай жагъил адамларда яманлыкъдан сакълайган иммунитет бар деп айтма ярай, олар ялганни гертиден айырып бажаралар. Уллу оьрлюкlege етишип битмесе де, мен эсереген бу яшлар, гъакъыкъатны къайсы якъда излемеге герекни билелер. Олар билмейгенине уялмай, тартынмай соравлар бере. Олар учун алимлер ачылган китап йимик, шолардан билим де алалар. Жагъиллерде гъалиге терен билим ёкъгъа къайгъырма тарыкъ тююл, бугюн ёкъ буса, тангала болагъан зат. Аслусу, олар тюз ёлгъа тюшгени. Билмейгенин, шекленегенин алимлеге сораса, жагъиллер янгъылыш болардан, адашмакъдан сакъланыр.

– Шолай иммунитетти ёкълар буса, не этмеге герек дагъы?

– Шолайлагъа билимин теренледирмеге герек деп ёрар эдим. Яхшы чы гъалиги девюрде шогъар хыйлы имканлыкълар бары: охума суюе бусанг – охув ожалкъланы эшиклери ачыкъ, суюе бусанг, озюнг охуп да боласан. Ругъани идара къабул этген тийишли

адабият да эркин бар, «Ассалам» газет, «Ислам» журнал чыгъа, islamdag.ru. деген интернет сайт ишлей. Билими бар алимлер де арабызда аз тююл. Булайлыкъ Аллагъны уллу гъикматы деп айтмагъа тарыкъ.

– Шагъбан гъажи, биз билеген кюйде, сен тюрлю-тюрлю жагъиллер булан ёлугъасан. Шо гъакъда айтгъанынгны суюе эдик.

– Тюз, мен студентлер, спортсменлер, озге ишлер булан машгул жагъил адамлар булан ёлугъулар оьгеремен. Аслу гъалда шо ёлугъулар лекция-ваъза къайдада оьте. Башлап 15-20 минутну ичинде белгиленген темагъа гёре (намаз къылывну, тазалыкъны, эдеплени, бусурманланы бир-бирине янашывуну, гийимни гъакъында) сёйлебиз. Сонг шо лакъырлашывгъа айлана. Жагъиллер бил-

шид болмаса бажарылмай. Тавассуль дей бусакъ, атабыз Адам пайхаммарны уьлгюсюн гелтирмеге ярай. Янгъылышгъанда ол Мугъаммат Пайхаммарны аты булан Аллагъгъа озюн гечмекни тилеген болган.

Бидаатны гъакъында айтагъанда, булай гъадисни гелтире: «Къайсы бидаат да – янгы гийирилген иш, къайсы янгы гийирилген иш – адашыв, къайсы да адашыв – жагъаннемде». Бугъар тагъылып арты булан башгъасын да эсгермесе ярамас. Бу гъадисге гёре, эгер ким буса да Ислам динге пайдалы, яхшы иш гёрсетсе, шо гъар да, шо ёл булан пайдаланган бары да адамлар учун да шабагъат болажакъ. Бидаат беш тюрлюге бёлунегени де билмеге тарыкъ: этмеге борчлу, этмеге яхшы, этмеге ярайган, этмеге яхшы тююл ва гери урулагъаны.

Къуръанны таржумасыны гъакъында да толу жавап бермеге болабыз.

меге суюп, соравлар берегени нече де атив тие. Масала, муршитлени, устазланы, тасаввуфну гъакъында кёл сорала. Аллагъгъа бирев учун тилемеге яраймы деп де сорайлар. Бидаат деген не затдыр деп сорай. Милиционерлеге, гъакимиятгъа нечик янашмагъа герекни билмеге суюе. Къуръан аятланы, гъадислени маънасыны гъакъында билмеге къаст эте, оланы таржумсын охума яраймы деп сорай. Биз бир суалны да жавапсыз кюймакъны къастын этебиз ва толу кюйде, бары да янны къуршайган жавап онгарабыз.

Мисал учун, тарикъатны ва устазланы гъакъында айтагъанда, гъар дарс беривчу де, тренер де, тарбиялавчу да ва ш.б. оз ишинде насигъатчы бола дейбиз. Шо гертиден де шолай дюр де дюр. Неге тююл «муршид», «муаллим», «тарбиялавчу» бир маъналы сёлелер, демек не затгъа буса да уьйретеген адам. Къайсы буса да тармакъда уьйретеген, гъакъыл береген адам болмаса бажарылмай. Кочаплар тренерсиз чемпионлар болуп болмайгъанда йимик, шо кюйде Аллагъны билмекде де мур-

Аслу гъалда шо таржумаланы гюнтувуш халкъланы ахтарагъан алимлер эте. Амма Къуръан калиманы озге китапланы йимик тувра гёчюрмеге ярамай, неге тююл онда эсгерилеген бир-бир ерлер не учун, не вакъти, не маъна булан тюшюрюлгенни терен кюйде билмесе, янгъылыш болмакъ бар. Булай алгъанда ону гёчюрюп де бажарылагъан иш тююл. Амма Къуръан аятланы да, гъадислени терен маънасы чечилмеген таржумалар булан бизин бир-бир жагъил адамларыбыз пайдаланма къарайлар.

Чакъда бир тиштайпалар гъижакъны гъакъында сорай болалар. Олар неге ативлюкню яшырмагъа герек деп сорайлар. Шолагъа булай деп англамагъа къарайбыз: эгер биз алтынны, тагъымчакъланы яшырып сакълай болган сонг, олардан да артыкъ тиштайпаларыбызны неге муна деп гёрсетип турмагъа герекбиз экен? Шариятта гёре гийинген тиштайпаланы гёрегенде, бизин иманыбыз да артып йибере. Бу масъала кёбюсю гезиклерде бизин къылыгыбыз булан тувра байлаву. Тиштайпаланы ачыкъ юрю-

шю пасатлыкъны, эдепсизликни тувдура деп айтмагъа ярай. Аслу гъалда бу гюнагъларда къатынгишилени айыплай. Амма биз шолай янашыв булан рази болуп болмайбыз, неге тююл айыпны кёл яны эргилиге тие, деп эсибизге геле. Напсына тынглап, леззет алмакъ, кеп чекмек учун бир-бир эркеклер не яман ишге де, гъатта гюнагъгъа да тарыма къоркъмайлар. Эгер де шолар гъар тиштайпаны дегенлей артындан чапмай эди буса, къатынгишилер де озлени мунаман деп гёрсетерден сакъланар эди.

– Гъалиги жагъиллерибиз тарыган аврувланы гъакъында не айтмагъа бола?

– Аслу гъалда, жагъиллерибиз бары да якъдан сав. Олар къатнаван къачмай, билмеге гъаракат эте. Амма бир-бир масъалалагъа агъамият бермеге тийишлидир. Мисал учун, кемчили-

клерин, гъатта айып ишлерин гёребиле де туруп, олар шоланы ёкъ этмекни гъайын этмейлер. Сигарет тартагъан, ичеген, намазын къутгъарагъан, ата-анасына тынгламайган, урудан да сакъланмайган жагъил адам не эте дагъы? Тюз ёлгъа тюшейми деп ойлашамы экен? Ондан да бетери, булай жагъиллер этеген яманлыгъын англамай буса. Бир-бирде шолайлар яхшыны-яманны нечик айырагъанны да билмей.

– Шагъбан гъажи, алим гъисапда, жагъиллерибизге не ёрар эдинг, не дарман таклиф этер эдинг?

– Инг башлап Аллагъны алдында жагъил йылларыбызны нечик оьтгергенге жавап бережегибизни эсге салар эдим. Сонг да озюне, ата-анасына, къардаш-къурдашына гъюрмет этгенни суюегенде йимик, шо кепде озгелеге де абурлу янашмагъа герек деп ёрар эдим. Яшавун бу гъадисге гёре къурмагъа герек деп ташдырмагъа боламан: «Сизин арагъыздан лап яхшысы – жамиятгъа пайда гелтирегениси».

Абдул-Азиз Мичигишев

Опуракъ адамны гъакъында не айта?

Устьюбюздеги опуракъ бизин гъакъыбызда кепню «айтмагъа» бола. Бойгъа къарап, адам нени ушатагъанны, гъатта ону ойларыны ва яшав къаравларыны гъакъында да билмеге бола. Айтывгъа гере, инсанны гийинген кююне гере къаршылай, гъакъылына гере узата. Амма, яшав гёрсетегени йимик, опуракъга гере къаршылап, шо кепде узатмагъа да бола. Неге тюгюл биринчи гъислер янгылыш болмай да бола ва адамны тыш гёрюнюшо ону гъакъында толу маълумат бермеге бола. Биз бу якъгъа шонча да агъамият бермеге уйренгенбиз, гъатта адамгъа, ол гийинген кююне къарап, тюз багъа бермеге де болабыз. Ондан къайры, опуракъ адам озюн нечик тутагъанына да тасир эте деп айтмагъа ярай. Нечик де, тыш гёрюнюш инсанны ич яшавун ачыкъ эте, мунаман деп гёрсете. Мисал учун, устю-бою таза, итив урулгъан, атив ва исбайы гёрюнюшлю гиши озю де яхшы деп ойлашарбыз. Терсине, къыр адам йимик нас палхустгъа жиргенчли болурбуз, ол озю де нас гишидир деп эсибизге гелир. Олайлардан айланадагъылар да арет турма къарар, неге тюгюл озлер де батмагъа суймес.

Опуракъ сайлайгъанда, нечик гёрюнербизни гъакъында ойлашгъандан къайры, айлана якъдагъылар гийинген кюйге агъамият беребиз, ювукъ адамларыбыз не гиенге тергев беребиз. Масала, бусурман тиштайпалар Яратгъаныбыз буюргъан кюйде гийине. Шо кюйде эргиши-бусурманлар да оз гийимин танглагъан. Иманлы бусурман эргиши башын ялангъач къоймас, къысгъа энгли гелек гиймес, эти гёрюнеген, устюне сыланагъанны да къабул этмес. Чакъ исси деп де олайлар къарамас. Ислам дин булан аралыгъы бар деп гёрсетмеге сюегенлер башына нечик буса да зат гиймек булан дазуланмай, пес гиелер. Гъижап гийип атив гёрюнеген тиштайпаланы йимик орамларда бусурманча гийинген эргишилени де кеп гёрмеге бола. Олай эргишилер таза, геге атив гёрюнеген опуракъ булан болалар. Башына пес гийген шолай адам Ислам динни белгиленген эсинде сакълама тарыкъ. Шолай гийингенлер маънасыз масхаралар этип айланмас, уллулагъа абур, гиччилеге сый этер. Нечик де, айланадагъылагъа ульгю гёрсетеген болмагъа герек. Неге тюгюл иманлы шолай адам Аллагъны динин юртеген гёрсете. Шариат талап этеген къайдада гийинген гиши озюн эрши юрте буса, ошамайгъан затланы эте буса – шо нече де яман тие. Явлукъ байлайгъан къатын-гишилени, пес гиен эргишилени Ислам динни юртеген адамлары гъисапда жамият къабул этегени мердешге айланып битген. Булай адамлар орамларда урлукъ чертип юрюмек, къычырып кюлеп, эдепсизлик гёрсетмек – ярайгъан иш тюгюл.

Бир гезик азархананы абзарында къардашыбызгъа операция этегенде къарап турагъанда, белгисиз тиштайпа гелип кемеке этмеге тиледи. Къызын реанимация бёлукден палатагъа чыгъармагъа адам ёкъ саялы, ол орамда къаршы болгъанлагъа тилемеге борчлу бола. Булай тилевге тамаша болсакъ да, аврувну палатагъа чы чыгъардыкъ. Реанимацияда ишлейген явлукъ байлап юрүйген медсестра бизге ачывлу янашгъаны нече де яман тийди. Арт вакътилерде докторлар къатты юреккли болгъанына уйренип де къалгъанбыз, тек гъижап юртеген тиштайпадан гонкъалыкъ, тарбиясызлыкъ эки къат эрши эди. Шо къатынны яманлыгъы Ислам динге гъюрмет де, абур да къошмас. Биз огъар айып этсек де, анлармы экен деп ойлаша къалдыкъ. Бусурманлагъа озлени шолай тутмагъа яраймы дагъы? Озокъда, ярамай.

Бусурман адамлар тыш гёрюнюшо нечик экенин даим тергемеге гереклер. Шо кюйде озлени тутагъан кюйю де къатты тергевню тубюнде сакъламагъа тарыкъ. Уллу гюнагълардан сакъланагъанда йимик, гиччи гюнагълагъа да, хаталагъа да ёл бермемекни гъайын этсек, шо якъдан да адилли болсакъ озюбюзге яхшы болур.

Сыйлы Ражап ай

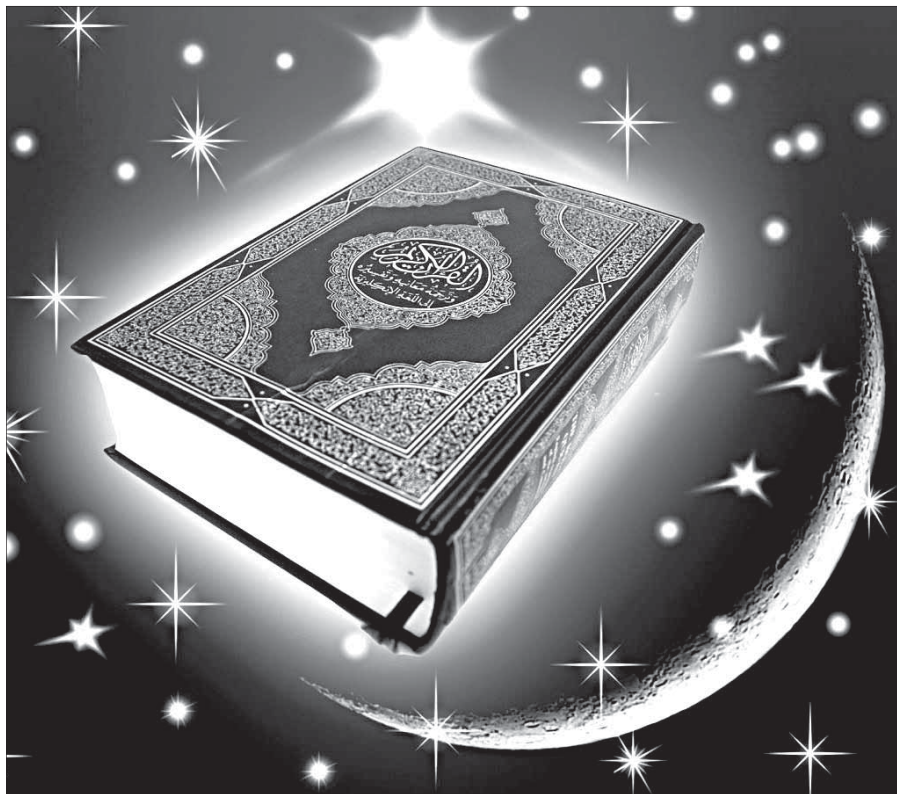
1 « Кёбюсю гъадислерде ражап айны гечелерин Аллагъгъа ибадат этивге, дуалар ва зикирлер охумагъа айрыча агъамиятлы янашмагъа чакъыра. Амма бу айда этилмеге лап яхшы деп товба этив санала. Ражап айда урлукъну топуракъгъа чача дей, демек инсан товбагъа тюше. Шагъбан айда чачылгъанны сугъара, яъни адам товба этген сонг, яхшы ишлер этмеге башлай. Рамазан айда буса мол тюшюмню жыя, демек товба да, яхшы ишлер де этген сонг, гюнагъларындан чайыла ва уллу оърлюклеге етише.

Рагъайип гече

Ражап айны гъар гечеси багъалы, шо кепде гъар жума гюню де багъалы. Бу айны биринчи хамисгюнюнде ораза тутмагъа яхшы, артындагъы жумагюнню буса, ибадатда, юхламай гече йиберивде оьтгермеге яхшы. Бу гечеге Лайлатуль-Рагъайип деп айта. Шо гече Пайхаммарны ﷺ ата-анасы гебин къыйгъан болгъан. Бу гечеге Рагъмулукъну Гечеси деп де айта, неге тюгюл Яратгъаныбыз къулларына рагъмулукънун яа. Бу гече этилген дуа къубул этилмей къалмай. Бу гече этилген намаз, садагъа, озге ибадат саялы кеп къадар шабагъат бериле.

«Рагъайип» деген сёзню маънасын чечсе, булай маъны бере: «Аллагъ гечерге умут, къулларына бакъгъан Ону Рагъмулукънун айылы ва алгъышларын, дуаларын къабул этив».

Бу гече ва бу гюн шонча да гъакъыл яшырылгъан, биз шо гъакъда гез алгъа да гелтирип болмайгъан кюйде. Шо саялы гъар бусурман адам билимине гере, бу гече ибадат этмеге, этген гюнагъ ишлерине гёкюнюп, товба этип, къутгъарылгъан намазларын тэлеп, садагъа оьлешип, харлылагъа кемеке этип, яшланы сюндюрюп, савгъатлар берип, ата-ана ва озге къардашлар булан къатнап, олар учун дуа, алгъышлар охумагъа яхшы.

Бир гезик бизин аявлу Пайхаммарыбыз ﷺ ражап айда этилген ибадатны оърлюгюн айта болгъан. Пайхаммарны ﷺ заманында яшагъан бир къарт сав ражап ай ораза тутуп болмайгъанын билдирген болгъан. Шогъар Пайхаммар ﷺ булай деген: «**Сен ражап айны биринчи, он бешинчи ва ахырынчы гюнлеринде ораза тут!** Шолай этсенг, сав ай ораза тутгъандай рагъмуну гёрерсен. Неге тюгюл рагъмулукъ он къадар артдырылып языла. Амма сыйлы ражап айны биринчи жумагюнню гъакъында унутма».

Исра валь-Мифраж

Каабаны янында юхлап турагъан Пайхаммарны ﷺ шо гече: «**Гъей юхлайгъан, уян!**» – деген къычырыкълы тавуш тургъуза. Гезлерин ачып, Пайхаммар ﷺ алтын ва жавгъар булан безендирилген атив акъ опуракълар гийген Жабрайыл ва Михайыл малайиклени гере. Оланы къырында атгъа ошайгъан, тек къанатлары бар исбайы

арив гъайван да бола. Шо Буракъ болгъан. Пайхаммар ﷺ Буракъны устюне минип шосагъат темиркъазыкъ бойгъа (аль-Исра) чыгъа. Олар бир ерде токътай ва Жабрайыл малайик Мугъамматгъа ﷺ намаз къылмагъа бувара, сонг буса, бу ерлер олар гъижра этежек Мадина шагъар дей. Дагъы гезик олар Тур (Синай) тавну устюнде токътай. Бу тавда Муса пайхаммар ﷺ Яратгъаныбыз булан лакъыр эте болгъан. Аллагъны Элчиси ﷺ мунда да намаз къылып, олар Иса пайхаммар ﷺ тувгъан Бейт Лахмгъа (Вифлеем) чыгъа. Мунда Пайхаммар ﷺ Аллагъгъа янгыдан алгъыш охуй. Сонг ол Иерусалим шагъаргъа етише. Байт-уль-Мукаддас деген межитде Аллагъны Элчиси ﷺ озге бары да пайхаммарлар булан ёлугъа. Оланы арасында Ибрагъим пайхаммар ﷺ, Муса пайхаммар ﷺ ва Иса пайхаммар ﷺ болгъанлар. Олар булан бирче имам болуп Мугъаммат Пайхаммар ﷺ жамият намаз къыла.

Намаз къылып чыкыгъан сонг, ол кекден тамаша ярыкъ булан ярыкълангъан канзини гере ва шогъар минип шосагъат кекге чыгъа (аль-Мифраж). Мугъаммат Пайхаммар ﷺ башлап етти де Кекге чыгъа, сонг яратылгъан бирев де чыкымагъан оърлюкге чыгъа.

Аль-Исра валь-Мифраж – Яратгъаныбыз янгыз Мугъаммат Пайхаммаргъа ﷺ этген айры абур.

Мифражны вакътисинде Пайхаммар ﷺ адамны гъакъылы англап битмес, кеп-кеп мужжитатлар гёрген. Огъар адамлар ишлерине гере алажагъын гёрсетген.

Пайхаммар ﷺ кекдеги Каабаны – яшайгъан уйню, женнетни, жагъаннемни, Аршны, Курсну ва хыйлы озге затланы гёрген.

Гъар кекде ол озюн къаршылайгъан пайхаммарлар булан ёлукъгъан, сонг Аллагъ булан пердевуз лакъырлашгъан. Бу ажайып гече Яратгъаныбыз бусурманлагъа гъар гюнлюк беш намазны борч этген.

Шондан сонг, Мугъаммат Пайхаммар ﷺ тюпге тюшюп, Буракъгъа да минип, шосагъат уятылгъан ерине етишдириле.

Василатун нажат

Абусуфьян Акаев

(Башы алдагы номерлерде)

Ай дин кьардаш! Эдеблерин де сакълап, мюрид шайхына ёлдашлыкь этмакьны берекети кепдюр. Шайхына бир керен ёлдаш болмакь булан алаган пайдасын, янгыз оьзю кьайгы этмакь булан юз йылдан да алып болмайдыр.

Устазлагьа ёлдашлыкьны йигирма дёрт эдеби бардыр:

Аны ягына барагьанда, аввал киринип намазгьа да жувунуп бармакь – бир.

Юнагьларындан тавба этмакь – эки.

Ягына гирмеге изну да алган сонг, башын да энкейтип, эдебли кюйде гирмакь – уьч.

Огьар юреги булан салам бермакь – дёрт.

Аны намазлыкьын аягы булан басмай барып, эки де кьолларын оьпмакь – беш.

Сонг барып эшик артда эретурмакь – алты.

Изну берсе, гёрсетген ерде олтурмакь – етти.

Аны ягында юрегине (Аллагьдан) башгьа затланы гелтирмамакь – сегиз.

Изну болмаса, сёйлемей турмакь – тогуз.

Бир затны сораса, жавапны узун этмей, сораган кьадарда жавап бермакь – он.

Эт дегенни этип, кьой деген затны кьоймакь – он бир.

Нечакьы оьзюники гьакь буса да, шайхны сёзюн бузмамакь – он эки.

Аны сёзюне неге-нечун деп кьаршылыкь этмамакь – он уьч.

Аны Аллагьу Тааланы валиси деп билмакь – он дёрт.

Ол устазы шайхланы инг сыйлысы деп билмакь – он беш.

Аны тарикьаты тарикьатланы да сыйлысы деп билмакь – он алты.

Аны ягында аста сёйлемакь – он етти.

Аны бегине кеп кьарамамакь – он сегиз.

Аны ягында кеп заман олтуруп кьалмамакь – он тогуз.

Аны олтурмакь-турмакь йимик, ашамакь-ичмакь йимик затларын кеп тергей турмамакь – йигирма.

Мюрид оьзюню гьалында гёрген кереметлерин⁴⁷ де андан яшырмамакь – йигирма бир.

Гетмеге сойгенде, андан изну алмакь – йигирма эки.

Изну берсе, аны онг кьолун да оьвюп, ичинден «Ассаламу алайкум» деп айтмакь – йигирма уьч.

Шайхына артын бермей, артынгери юрюп чыкьмакь – йигирма дёрт.

Устаз не кьадар уллу шайх буса да, ол юнагь затны бир де этмес деп юрегин токташдырмакь, мюридге ярамайдыр. Пайгьамбарлардан оьзге гьар бир гиши юнагьгьа тюшмеге ярайдыр. Гишини саламын шайхына алып бармамакь да, аны ягында суннет намазлар кьылмамакь да, ол гёреген ерде намазгьа жувунмамакь да – эдеблердендир.

Зикруну эдеблерини баяны

Ай дин кьардаш! Зикруну яда рийаъ,⁴⁸ яда намаз кьылагьан, яда юхлайган бир гиши инжимакь болмаса, авазын чыгьарып этмакь яхшыдыр. Болса, ичинден этмакь яхшыдыр.

Накьшбандийя тарикьатны зикруда эки ёлу бар. «Аллагь-Аллагь» деп зикру этмакь – бир. «Ла илгьа иллаллагь» деп этмакь – эки. Кёбюсю гьалда мюридге аввал «Аллагь-Аллагьны», сонг «Ла илагьа иллаллагьны» буюралар. Амма оланы кьайсы булан зикру этмакь яхшы деп ихтилаф⁴⁹ бар.

Токташган сёз – мюридни гьалына ярашагьаны яхшы деп айтмакьдыр. Мюридге кьайсы артыкь асар эте буса, аны юрютюр.

Зикруну эдеблери он дёртдюр:

Аввалгьынчысы, намазгьа жувунуп, чархы да, опурагы да, олтурган ери де таза болмакьдыр.

Экинчиси, намазгьа жувунмакьны эки ракаат намазын кьылган сонг, анив ийис де этип, халкьдан да янгыз, кеп ярыкь болмагьан ерде намазлыкь да яйып, кьыблагьа багьып олтурмакьдыр.

Уьчюнчюсю, олтурмагьы тизлеринден югюнюп, гёзлерин де юмуп, кьолларын да тизлерини уьстюне салган гьалда, сол якьдагы сом этин ерге тийдирип, онг аягын сол аягыны багьанчагыны тюбюнден чыгьарган гьалда болмакьдыр.

Дёртюнчюсю, Аллагьу Тааладан гечмакьны талаб этип, беш керен, яда он беш керен, яда йигирма беш керен, «астагьфируллагь» деп айтмакьдыр.

Бешинчиси, бир керен алгьамны, уьч керен кьулгьуну охуп, савабын аввал пайгьамбар саллаллагьу ьалайгы ва салламгьа, сонг силсиладагьыланы⁵⁰ арвагьларына⁵¹ бермакьдыр.

Алтынчысы, олардан кемек талаб этмакьдыр.

Еттинчиси, оьзюне де, устазына да два этмакьдыр. Оьзюне этегенде, пайгьамбаргьа табийь болмакьгьа да,

зикругьа да тавфикь болмакьны да, ахыр пусу иман булан чыкьмакьны да талаб этер. Шайхына этегенде, шариатны да, тарикьатны да, пайгьамбарны суннетин де халкьны арасында юрютмеге тавфикь бермакьны да, аны даражасы Аллагь ягында дагы да артыкь болмакьны да, ахыры тюз болмакьны да талаб этер.

Сегизинчиси, алгьакьда айтылган кюйде, авзун да кьысып, гёзлерин де юмакьдыр.

Тогузунчусу, оьлюмю эсге салмакьдыр. Шол заман ажиз суратда олтуруп, оьзюню юнагьы болмагьын ойлашыр. Аллагьу Тааланы каримлиги⁵² болмаса, оьзюню салигь⁵³ амаллары ёкьлугьун эсге салыр. Сонг оьзюне оьлюм гелген деп гьысап этип, кьабурну азабын ойлашыр. Сонг оьзю оьлген болуп жувмакьны, гевинлемакьны, сонг кьабургьа салганда халкь гетип оьзю янгыз кьалмакьны хыялгьа гелтирер. Шол заман Аллагьу Тааладан башгьа гишиден пайда болмагьанын ойлашыр. Шо гьал булан он беш минут кьадар пикруда турмагьа герек.

Онунчусу, устазын сурагьын юреги булан эки де кьашыны ортасында тутмакьдыр. Шол заман юрегини гёзю булан устазын мангалайына кьарап, ондан кемек талаб этер. Сонг бир аз замандан ол суратны юрегине салып кьойган йимик хыял этер.

Он биринчиси, Аллагьу Таала оьзюню ягында болуп, оьзюне кьарап тураган гьысап этип, юрегин Аллагьдан оьзге затдан таза этмакьдыр.

Он экинчиси, оьзюню юрегине «Аллагь» деген калиманы накьыш этмакьдыр.

Он уьчюнчюсю, оьзюн тербетмей, юреги булан «Илагьы анта макьсуди варизака матьлуби» деп айтмакьдыр. Шондан сонг юреги булан зикру этмеге башлар.

Он дёртюнчюсю, гьар юз зикрудан сонг, юреги булан дагы да «Илагьы анта макьсуди варизака матьлуби» деп айтмакьдыр.

Зикру юзге етишгенче арада айгьса да ярай. Зикруну артында сув ичмакьдан сакьланмагьа герек. Сув ичмакь зикрудан болган шавкьну нюрюн сёндюрмеге себеп боладыр. Зикру этете туруп, башгьа бир гьал гелип, дюньядан гьафул болганда, зикруну кьоюп, шол гьалны артындан тюшер. Ол заман мюридге хыйлы ажаьиблер⁵⁴ ачылып, амма халкьгьа айтмакь яхшы тюгюл, яшырмагьа герек. Шол гьал гетип, айыкьган йимик болганда, дагы да зикругьа гиришир. Зикру тамам болган сонг да, гёзюн ачмай бир аз заман токтамагьа да герекдир. Ол заман-

да да мюридге хыйлы затлар гёрюнегендир.

Юреги булан зикру этмакьны баяны

Ай дин кьардаш! Юреги булан зикру этмакь «Аллагь-Аллагь» деп буса, алгьакьда гетген йимик, авзун да кьысып, пусун да юрюмеге кьойган гьалда, гёзлерин де юмуп, «Аллагь» деген сёзю маьнасы булан шавкьлу гьалда юрегине гелтирер. Зикру эте-ете туруп, мюридни юрегинде зикру мугькамланып,⁵⁵ Аллагьу Тааладан оьзге затны юрегине гелтирип болмагьан болган сонг, зикру юрекден тайып, ругьгьа барыр. Ругьну ери – онг эмчегини тюбюдюр.

Анда да мугькам болган сонг, андан тайып сирругьа барыр. Сирру деген – адамда бир назик кьувватдыр.⁵⁶ Ери – сол эмчекни тюбюндеги юрекни оьр ягыдыр.

Анда да мугькамланган сонг, хафиге⁵⁷ барыр. Хафи деген – ругьну оьр ягында бир кьувватдыр.

Анда да мугькам болган сонг, ахфагьа⁵⁸ барыр. Ахфа деген – кёкрекни ортасында, сирруну да, хафини де арасында бир кьувватдыр. Мюридни зикрусу ахфагьа баргьанда, дагы да зикругьа бек кьайгы этип, Аллагьу Таала булангьы эдеблерин де бек сакьламагьа герекдир. Аллагьу Тааланы ягында даража тапмагьа умутдур.

Ахфадан сонг, зикру нафсун-натьикьагьа⁵⁹ барыр. Нафсун-натьикьа деген – башдагы мийиде болагьан бир кьувватдыр.

Зикру нафсун-натьикьада мугькам болган сонг, мюридге зикруну гючю белгили болур. Дюньядагы агьач болду, таш болду, гьар бир затдан огьар зикру этеген тавуш гелер.

Шондан сонг, устазындан «Ла илагьа иллаллагь» деп зикру этмакьны уьйренмеге герек.

Зикру, нафсун-натьикьадан сонг, чархыны гьар бир заррасына⁶⁰ яйылыр. Шол заман мюридге бир аз заьифлик, эринчеклик гелер. Шол мезгилден де оьтмакь учун, мюрид яхшы кьайгы этип ёл алмагьа герекдир.

Зикруну арасында бир гьажат учун авзу булан бир-эки калима сёз сёйлемесе де, юрегинде Аллагь таймагьа ярамас. Нагагь гьафул болуп аз заман тайса да, тез-тез истигьфар этип⁶¹, Аллагьу Таалагьа ялбармагьа герек.

Юреги булан зикру этмакь «Ла илагьа иллаллагь» булан буса, ол заман алгьакьда йимик авзун кьысып, гёзлерин де юмар. Пусун да йибермей, гиндигини тюбюнде сакьлар. Сонг «Ла» деген калиманы гиндикден башлап башындагы

мийисине кьадар тартылып язылган гьысап этер. «Илагьа» деген сёзю мийиден башлап онг якьдагы яврункьалакьгьа ерли тартылган гьысап этер. «Иллаллагь» деген сёзю онг яврункьалакьдан башлап юрекеге ерли тартылган деп хыйл этип, «Аллагь» деген калиманы бар да чархына асар этер йимик гючлю кюйде юрекеге урау.

«Ла илагьа иллаллагь» деген сёзю маьнасын да ойлашып, Аллагьдан оьзге зат макьсуд⁶² тюгюл, Аллагьдан кьайгы гьар зат пана деп де эсге салмагьа герек.

«Ла илагьа иллаллагьны» ахырында «Мугьмамдун расулуллагь»ны да юрекден онг тарапгьа багьып язылган гьысап этер. Аны булан пайгьамбар алайгы ссаламгьа табийь болмакьны да, аны скоймакьны да эсине гелтирер.

47 Керемет – карамат, тамаша иш, болуп гёрюлмеген тамаша зат.

48 Рияъ – экиюзлююк, бетгёрдюлюк, гёземеллик; мунапикьлик.

49 Ихтилаф – пикруда-ойда бир-бирине кьаршылыкь, кьыйышмайганлыкь.

50 Силсила – «шынжыр», ижазасын бири-бирине тапшура туруп тагьым болуп гелеген устазар-шайхлар; шол ай «шынжырлы» тагьымны язып гёрсетилгени.

51 Арвагьлар – ругьлар.

52 Каримлик – рагьмулулукь, шабагьатлыкь, чомартлыкь.

53 Салигь – дини буюраган затлагьа кьыйышывлу, дин булан гелишивлю.

54 Ажаьиблер – ажайыплар, тамашалыкьлар.

55 Мугькамланмакь – мугькам болуп ерлешмек, мекенли-толу кюйде ерлешип токтамакь.

56 Кьувват – кьуват, гюч, кьудрат.

57 Хафи – тередеги эс-англав.

58 Ахфа – яшыртгьын-сырлы затланы билив (англав), инг де тередеги яшыртгьынлыкьлагьа тюшонув.

59 Нафсун-натьикьа – инсан ругьу, инсанны жаны барланы (тирилени) арасындагы ерин белгили этеген жавгьары.

60 Зарра – мадданы инг увакь бёлюгю, молекула.

61 Истигьфар этме к – «астагьфируллагь» демек; юнагьын гечмекни Аллагьу Тааладан тилемек, тавба этмек.

62 Макьсуд – кьаст, мурат, макьсут.

Гьазирлеген Гь. Оразаев (давамы гелеген номерде)

Насият сугъбатлар

Абек Къапуров,
Оър Къазаныш

Дюнъя хабарлагъа багъышлап

Дюнъяны хабарларын
Межитлерде сёйлейбиз.
Чыгъып барагъанда да,
Къычырып кюлейбиз.

Дюнъяны хабарларын
Межитде сёйлемейик.
Савап алмагъа гелип,
Понагъ алып гетмейик.

Гъарам булан зинаны
Бу дюнъяда этмейик.
Ессибизни алдына
Къара юзлю гетмейик.

Дюнъядагъы межитлер
Аллагъны уйлериدير.
Межитни соймейгенлер
Бары да заиплердир.

Аллагъ къойгъан атлары:
Капир, мунапикъ, пасыкъ.
Къыйынлы къыямат гюн
Олар болур дей языкъ.

Лап да яман адамны
Мунапикъ деген аты.
Ол мунапикъ адамны
Уъч болур аламаты.

Биринчи аламаты –
Сёзюне къошар ялгъан.
Ялгъан сёзю кёп буса,
Болурму инанагъан?

Экинчи аламаты –
Сёзюнде табулмас.
Шолай адам
Герти бусурман болмас.

Уъчюнчо аламаты –
Аманатгъа хыянат.
Хыянатлар намартлар,
Оъз халкъына болур ят.

Жумагъа да барайыкъ,
Жума намаз къылмагъа.
Хыялы ёкълар да бар
Ахыратгъа бармагъа.

Гезик булан гетербиз
Ахырат уюбюзге.
Бир Аллагъны унутсакъ,
Адаршай кююбюзге.

Дюнъяны, ахыратны
Сен юрю дей тенг тутуп.
Яратгъан Есибизни
Сен къалма дей унутуп.

Яратгъан Есибизни
Ярамас унутмагъа.
Гъеч бирев де болмагъан
Бу дюнъяны тутмагъа.

Эки ёлну гёрсетген
Сюйгенинден барсын деп.
Жагъаннемни, женнетни
Ушатгъанын алсын деп.

Аллагъны айтгъанын эт,
Этме дегенни этме.
Этме дегенни этип,
Жагъаннемлеге гетме.

Ажжал гелип тыгъылса,
Пайда болмас тамакъгъа.
Герти товбада этип,
Къайтма къарайыкъ гъакъгъа.

Аллагъны буйрукъларын
Халкъгъа да буюрайыкъ.
Аллагъ айтагъан кюйде
Оългюнчеге турайыкъ.

Бир гюн гележек бизге,
Бармакъланы хабарбыз.
Ахыры ёкъ, сонгу ёкъ
Жагъаннемде къаларбыз.

Аллагъ суйген къулланы
Биз тарыкъбыз соймеге.
Рагъатму жагъаннемде
Даимликге гуймеге?

Жъжым гесек тийсе де,
Шогъар да чыдамайбыз.
Аллагъны буйрукъларын
Дюнъяда юрютмейбиз.

Гече туруп юхудан,
Тагъажутлар къылайыкъ.
Пайхаммарны соннетин юрютейик,
Пайхаммарны уьмметинден
болайыкъ.

Ичкини гъарам этген
Магъаммат уьмметине.
Дюнъяда етме тарыкъ
Юрекни негетине.

Беш намазны къылайыкъ,
Оразаны тутайыкъ.
Понагъларымдан геч деп,
Аллагъгъа ялбарайыкъ.

Оразанг аршгъа чыгъып,
Нюр ярыкъ болуп январ.
Къыйынлы къыямат гюн
Сувсаплыкъдан къутгъарыр.

Зикру мажлис къурайыкъ,
Женнет бавуна барайыкъ.
Халис муьминлери болайыкъ,
Бир Аллагъны разилигин алайыкъ.

Халкъны айыбындан къоркъдукъ,
Аллагъны айыбындан къоркъмай.
Къойса, яхшы эди бизин,
Жагъаннемлеге салмай.

Ички тойну, ясны да,
Умметге гъарам этген.
Огъар даимлик этген
Имансыз болуп гетген.

Гъаракъыны ичерсен,
Ахыратгъа гечерсен.
Мункар-Накир гелгенде
Нечик жавап берирсен?

Ички булан папирус
Экиси де къурдашлар.
Оланы къоллайгъанлар
Бары да авлия башлар.

Авлия гъакъмакълыкъны
Кёп сююп ала сатып.
Башы бек къагъыланып,
Къала орамда ятып.

О талайсыз къатындыр
Агълюсю болса алкач.
Адам болмагъа суйсенг,
Гъаракъыны гёрсенг къач.

Къатын къыздай белсенип,
Гёрюнесен сен гъаман.
Адамланы алдайсан
Ичингде оюнг яман.

Яманны яртысысан,
Уруну батгъычысан,
Намуссузну досусан,
Зинаны ачгъычысан.

Ялгъан намус бересен,
Юрю деп тебересен.
Сен къошулгъан ишлени
Артда гъёкюнч гёресен.

Гъарам, ички тойланы
Къайсыбыз да этгенбиз.
Понагъны денгизине
Биз чомулуп битгенбиз.

Гъарам тойлагъа барып,
Къуллукъ этип айландыкъ.
Герти товба да этип,
Устазлагъа байландыкъ.

Болур деп умут этебиз
Устазлардан да кёмек.
Дюнъяланы йыбавлары
Болгъан экен уллу эммек.

Йыбав этмеге тарыкъ,
Аллагъгъа макътав этип.
Бир Аллагъны рагъмусун
Къалмасын бизге битип.

Ички булан йыбавлар
Илбисни ишлери дей.
Илбис ёлундан тайып,
Иман, исламны бил дей.

Илбисге ёлдаш болур
Устазгъа илинмеген.
Дагъы да ёлдаш болур
Иман, ислам билмеген.

Иман деген не затдыр?
Ислам деген не затдыр?
Ону билмеген гиши
Адамлыгъы гъеч затдыр.

Яхшыгъа яхшы болмакъ,
Яхшыланы ишидир.
Ямангъа яхшы болмакъ,
Очу артыкъ гишидир.

Ямангъа яман болсанг,
Яманлыкъ оьрчюп гетер.
Яманны яманлыгъы
Яхшылагъа да етер.

Устаздан къуллукъ алып,
Юрютейик эринмей.
Олардан уллу адамлар
Дюнъялыкъда гёрюнмей.

Валилер де, шайыхлар да
Бир Аллагъны нюрлери.
Олагъа инанмагъанлар
Аллагъны зайиплери.

Ахырат гюн болгъанда
Шапаатчы шайыхлар.

Олар булан иш тутар,
Аз да иманы барлар.

Олар бары да буюра
Бир Аллагъны буйругъун.
Мен яхшы билмесем де,
Мен айтаман ёругъун.

Устазы бар адамлар,
Аллагъ учун той йимик.
Устазы ёкъ адамлар,
Къойчусу ёкъ къой йимик.

Беш намаз Ислам динни
Кюрчюсю, багъанасы.
Яшлары намаз этмес,
Этмей буса анасы.

Яшларына да жавап
Ата ана бережек.
Уьйретип этдирмесе,
Жагъаннемге гетежек.

Капир болмагъа рагъат,
Муьмин болмагъа къыйын.
Савап янын кёп этме
Къарайыкъ этме гъайын.

Понагъ яны кёп буса,
Жагъаннемге гъайдажакъ.
Дюнъяда этген гюнагъ
Азабын чекирежек.

Къудраты кёп Есибиз
Буйрукъларын этейик.
Аллагъ айтгъанны этип,
Женнетлеге гетейик.

Аллагъ къайтарырман дей
Артыкъ этип къаравун.
Ахыратда гёрюрсен
Женнетлени аривюн.

Бек къаст этип айландыкъ
Дюнъяны леззетине.
Къошса, яхшы эди бизин
Магъамматны умметине.

Умметге къошмай къойса,
Нечик болур кююбюз?
Жагъаннем болурмукен
Ахыратда уюбюз?

Къудраты кёп Есибиз
Гечип къоярсан бугъай.
Жагъаннемге баргъынча,
Мунда не этсе де къолай.

Дюнъя бир гъалда турмай,
Альшына заманлар.
Къыямат гюн билинер
Яхшы булан яманлар.

Очарда

Кьочгъар, Мамаш ва Инив

Мамаш: Ассаламу алейкум, кьурдашлар!

Кьочгъар: Ваалейкум ассалам!

Инив: Ваалейкум ассалам!

Мамаш: Кьочгъар, артдагы гюнлер гьорюнмей эдинг. Къайда ёкъ болгъан эдинг, авруп сама да кьалмагъанмы экенсен деп кьоркьуп йиберген эдим?

Кьочгъар: Интернет деген авруп юкьгъан.

Инив: Бигь, сен билеген бу «Интернет» деген сёзге кьара! Тунегюн телефон не зат экенни де билмейген, биз энни Интернет булан пайдаланма уйренгебиз. О сагъа къайдан гелген? Телефондан таба гиремисен шогъар? Магъа да кызым гьорсетген эди, тек мен чи шондан баш чыгъарып бажармадым. Магъа шону англамагъа кыйын тийди.

Кьочгъар: Башлап магъа да кыйын эди, тек бир-эки керен кьарагъан сонг, уйренип де кьалдым: тынч зат экен. Гьали шондан айырылып да болмайман.

Мамаш: Кьурдашларынгны ташлардай шонда не билдинг? Айт бизге де.

Кьочгъар: Заман нечик гетгенни де билмей кьаласан. Ислам динни гьакъында онда шонча да кеп маълумат охуйсан, гьатта гечени де, гюнню де арасы кьачан бьлюнегенни гис этмей кьаласан. Гьатта Islamdag.ru ва tvchirkey.ru деген сайтларда чи Ислам динни гьакъындагы видео суратлагъа да кьарамагъа да бола. Амма яман затлар да бар: къайдагы маънасыз, эрши ишлер де кеп. Магъа тамаша тийгени устазлагъа кьаршы чыгъагъан адам-

лар бары. Уллу алимлини сан этмей, оьзленикин дурус гьорегенлер де бар. Аллагъдан да кьоркьмас экен!

Мамаш: Бигь, олай деген недир?

Кьочгъар: Тарикъат, супулар бидат дейлер ва Пайхаммарны заманында шолар болмагъан деп сёйлей. Устазны янына барса, бутпереслеге инанагъан бола деп де айта.

Инив: Амалсыз адамлар! Иблисни артына тюшюп, не де этелер. Бутперес деп олар негер айта? Игьласгъа адамланы уйретивге, Яратгъаныбызгъа ёлдаш кьошмай ибадат этивгеми? Муна, биз алда не эте эдик? Сав гюн очарда да отлтуруп, бош ёмакъ сёйлей эдик. Шо саялы бизден Аллагъ гечсин. Йиберилген шо бош замангъа мен гьекюнеген кюй! Товба этивге бизин не гелтирди дагъы?

Кьочгъар: 15 йыл йыл алда шайыхдан кьуллукъ алгъан сонг, мен башгьаланы гьакъында чи нечик де сёз юрютмеймен, оьзюмню кьатыныма да масхара этмеге кьоркьагъан болдум.

Мамаш: Гьайт аман, не насиплидир гьали ол!

Инив: Неге булай иришхат этесен? Эртен товба этген сонг, Аллагъны ачыву чыгъардай гьар этген ишни эсте алып, ахшам болгъанча, демек зикрлени янгьдан охума башлагъанча, гюнагъ яда терс иш этерден кьоркьуп кьартыллайбыз.

Кьочгъар: Тюз айтгасан – биревню хатирин кьалдырар йимик, ойлашмай айтылгъан сёз бизин учун лап яман. Хатири кьалгъан адам бизден гечгенче, Аллагъны ачыву да таймас бизден.

Инив: Шолай этеген бизин, бутпересликде айыплайлармы? Амалсыз адамлар!

Мамаш: Мени гиевюм, шайыхны янына барып, кьуллукъ алгъан сонг, ичгисин кьойгъан. Шариат талап этеген кюйде, агьлюсоне де кьарай, аслусу, бир намазын да кьутгъармай.

Кьочгъар: Гиччи заманымда уллулардан шыбышлап айтып эшитген кююме гьере, совет гьакимиятны заманында шайыхларыбыз болмагъан эди буса, Дагъыстанда да Ислам динни ёкъ этежек болгъан. Аллагъгъа шюкюр, бизде, тарикъатны яхшылыгындан, Пайхаммарны заманында йимик, таза дин сакьлангъан.

Мамаш: Озокьда, мердешибизге гьере, динге кьошулгъан адатларыбыз да гьалиге сакьланып бар. Масала, гюнчюлюк, биревге ошама кьарап, тогъа тартыв ва шолай оьзгелери эрши хасиятларыбыздан. Амма Аллагъ

буюрса, бусурманланы иманы кьатты болгъан сайын, шо осал ишлерибиз де таяр.

Инив: Тарикъат – Аллагъгъа ювукъ этеген ёл, ибадатны камил этеген кюй. Янгьз башына етишмейген адам излер бу ёлда кемчиликлени.

Мамаш: Кьой Кьочгъар, соймеймен мен сени Интернетинге гирмеге де, ювукъ гелмеге де.

Кьочгъар: Я, мен чи яхшы сайтланы охуйман. Яманларын гьорюп, гьоргениме гьалекленип, шолардан тез чыгъаман. Яхшыны ямандан айырмагъа боламан чи!

Мамаш: Шолай буса, тангала хабарларсан бизге пачалыгыбызда яшайгъан бусурманланы гьакъындагы янгьлыкъланы.

Язып онгаргъан Осман Гьалилов.

СОРАВ - ЖАВАП

– Билмейли донгуз эт ашап кьойса, гюнагъ боламы?

– Болмай. Устевюне, ачдан оьлмеге коркьунчлукъ бар буса, гери урулагъан ашланы да ашама ярай, герек де дюр.

– Россияны герби бар футболканы гиймеге яраймы?

– Хачларын тайдырса, ярай.

– Эр-кьатын ювукьлукъ этген сонг, шосагъат киринмек борчму, эртенге кьойма яраймы?

– Эртенге кьойма да ярай (эртенги намазны да гьисапгъа алып, шогъар геч болмайгъан кюйде), тек шосагъат киринсе яхшы деп санала.

– Арагъа бир зат салып эришмеге яраймы?

– Ярамай.

– Пиво ичеген адамлагъа намаз кьылмагъа яраймы. Намазы кьабул боламы экен?

– Намазны даражасы шонча да уллу, гьатта ичеген адамгъа да шоланы кьылмагъа борч.

– Сав адамны эсги опурагъын яллатма яраймы?

– Ярай, тек харлылагъа оьлешсе яхшы.

– Зина этме яраймы?

– Астагъфируллагъ. Гьадисге гьере, шогъар ювукъ болма да ярамай, бу бек уллу гюнагълардан.

– Гьезлерине, кьашларына татаж этмеге яраймы? Намазгъа тиими?

– Ярамай, намазгъа да тиймей.

– Намаз кьылагъан кьызыяшгъа явлукъ байламаса да яраймы?

– Бирт де ярамай.

– Айрылагъанда, бусурманча айрылдыкъ, тек ЗАГС-дан айрылмадыкъ. Биз эр-кьатын саналабызмы? Янгьдан яшама болабызмы яда гебин кьыйма тарыкьмы?

– Бусурманча айрылгъан бусагъыз, толу кюйде айрылгъансыз. Янгьдан гебин кьыймагъа тарыкь.

– Безалкогольный пиво ичмеге яраймы?

– Ярамай, неге тюгюл шо эсиртмесе де, ону нажжаслыгы бар кюйде кьала.

– Гьар бир авругъа бусурман дарманлар язгъанны сюер эдик.

– Биз докторлар тюгюлбюз, шолай дарманланы да билмейбиз. Гьар затны билеген адам этсе яхшы.

– Башыма явлукъ байламан, тек намаз кьыламан. Намазларым кьабул боламы?

– Бу эки де айры борчлар. Шоланы этегенине-этмейгенине де айрыча жавап бермеге тюшежек. Намаз кьылагъанынг яхшы, Аллагъ буюрса, шолар кьабул болар, тек явлукъсуз юрюйгенинг саялы жавап бермеге тюшежек.

– Эрим кьазанмакъ учун йыракъ ерге гетгени 7 йыл бола. Бизин гебинибуз бузуламы?

– Нечакъы узакъ заман да эр-кьатын бир-бирин гьормеген булан гебин оьзлюгюнден бузулмай.

– Охувчулар береген соравлагъа ким жавап бере?

– Бары да соравлагъа Ругъани идараны канонический бьлюгюню кьуллукъчулары жавап бере, сонг оланы кьумукъ газетте жаваплы алим тергей.

– Бусурман адамгъа хуйланма яраймы?

– Бусурманлар бир-бирине хатири кьалгъаны уьч гюнден артыкъ узатылмагъа ярамай.

– Башы юлюнген сонг, чачны не этмеге герек?

– Бир ерге яшырма да, тапталмагъан ерге салма да, ташлама да ярай. Аслусу чач башгьаланы кьолуна тюшерден сакьламакьны гьайын этмеге тарыкь, неге тюгюл тюкню кьмеги булан сигьру этмеге бажарыла деп айтыла.

– Эрим оьлгени кеп йыллар бола. Магъа яш заманымда суйгеним ёлукьду ва биз аралыкъ юрютмеге башладыкъ. Ону кьатыны да бар. Магъа гюнагъ боламы?

– Гебин кьыймагъан бусагъыз, экигизге де уллу гюнагъ бола.

Аявлу охувчулар, "Мобильный байлав-лукъ" деген рубрика-бызгъа SMS-лер геле. Тюпде шоланы бере-биз. Шолагъа сиз де язмагъа боласыз. Бизин номерибиз: 8988-296-94-22

– Эр-къатын бир уй-де намаз къылса ярай-мы?
– Бир уйде чи нечик де ярай, гъатта эри имам болуп, эр-къатын намазларын бирче къылса, савабы 27 керен арта.

– Къатын этип алмагъа иманлы, динли къызны нечик тапмагъа бола?
– Шолай къатын берсин деп Аллагъа дуа этмеге герек, сонг да къызны ата-анасына, оланы иманына гез къаратмагъа яхшы.

– Оьлген оьлюге къыркъ гюн «Къул-гъугъа» юрюмекден кемеке бармы?
– Бар, неге тюгюл, гъадисге гере, оьлген адам денгизде батылган адам йимик ва не якдан кемеке гелер деп къарай. Охулагъан дуалар, Къуръан аятлар оьлюлеге шолай кемеке деп санала.

– Эрим булан бек арев яшайбыз, тек гъар гезик ювукъ болма тюше буса, сёз бола. Мени къоюп, ким булан суйсе, къыдырмагъа ихтияр бергенмен. Эгер шо къыдырса, огъар гюнагъ боламы?
– Бола ва эринге ихтияр бермеге сюе бусанг, экинчи къатын алмагъа кемеке эт.

– Яшлагъа 7 йылдан намаз къылмагъа борчму?
– Тюгюл. Яшланы 7 йылдан ибадатгъа, демек намазгъа уйретмеге ата-ана башламагъа тарыкъ. Борч башлана гъакъылбалыкъ болган сонг (уланлагъа –14,5 йылдан, къызлагъа – 12 йылдан).

– Эримни жума намазгъа йибермеге болмайман. Не этеим?
– Инг башлап, огъар жума намазны телеп къылмагъа болмайгъанны, ону оьр зувабын, Аллагъны тувра бுவарыву экенни англатмагъа тарыкъ. Имам да къошулуп кемеке этсе, яхшы болур.

– Къатынгиши гъайизини вакътисинде къутгъаргъан оразаны, намазны телемеге герекми?
– Гъайизни вакътисинде къутгъарылган ораза телеп тутула, намаз теленмей.

– Къызьяшгъа нече йылдан эрге бармагъа тийишли?
– Гъакъылбалыкъ болгъандан берли.

– Тиштайпалагъа къысгъа егли гелек гийген кюйде намаз жувунмагъа яраймы?
– Ярай.

– Эр-къатын ятагъан уйде Къуръан аятланы тамгъа илмеге яраймы? Шо уйде ялан айланма яраймы?
– Ярай, амма бусурман гиши эдеп якдан узюрюсюз яланкъач айланмаса яхшы, неге тюгюл инсанлар болмаса да малайиклер, жинлер бар боладыр.

– Тойлагъа бармагъа ярамай дейсиз. Гъалиги заман къатынгишилер эргишилерден айры олай тойлар ёкъ. Олай болгъанда, ювукъ къардаш адамланы тюна да бармагъа ярамаймы? Хатири къала чы.
– Дагъы да такрарлайбыз, Ислам динге къыйышмайгъан тойлагъа бармагъа ярамай, лап шо ювукъ къардашы болса да. Шолай деп кеплер тутта эди буса, гъарам тойлар бара-бара этилмейген болар эди. Уьстевюне, адамланы хатири къалар деп ойлашма тарыкъ тюгюл, Аллагъны ачыву чыгъардан къоркъма тарыкъ.

– Къумукъча «Ассалам» газет неге айда бир керен чыгъа?
– Тиражы бираз гетерилсе, балики, эки керен чыгъаган да болур

– Музыка булангъы нашитлеге тынглама ярамай деп язгъансыз...
– Биз китапларда язылгангъа гере, болмагъа герек кюйню язгъанбыз. Шонда тепден къайры озге алатланы къохлама ярамай деп айтыла.

– Тиштайпалагъа гъижжап юрютмеге борчму, сюннетми?
– Гъижжап – тиштайпалагъа Аллагу таала тувра гёрсетген борч.

– Мелирование этмеге яраймы? Мен эшитген кюйде, чачланы бояма ярамай.
– Эрине ярамакъ учун, тиштайпа аревлюкню болдурмагъа нечакъы да бола, сюннет де дюр.

– Мен этген ишлериме бек гъёкюнемен. Шогъар товба салагъан кюйню чыгъаргъанны сюер эдим.
– Товба къабул этилмекни дёрт шарты бар. Инг башлап гюнагъ ишден таймагъа тарыкъ. Сонг гъакъ юрекен гъёкюнюп, Аллагъгъа гечмекни тилемеге тарыкъ. Гюнагъ дагъы этмежекте де къатты мурат тутмагъа тарыкъ. Ондан къайры, гюнагъ ишигизде башгъа биревге зарал гелтирген бусагъыз, шондан гечмекни тилемеге тарыкъ, алгъан зат буса, къайтарма тарыкъ.

– Къадилер, моллалар бир затны бириси олай, башгасы булай айта. Бирлери бир зат ярай, башгъалары ярамай дей. Оланы къайсына инанма герекни билмей къалабыз. Шо гъакъда не айтма боласыз?
– Юрегинг токъташгъан, сен таза гереген, билимли алиме тынгласанг, борчдан къутуласан.

– Эр-къатын айрылгъанда, нечик салагъынын билмеге сюер эдик.
– «Мен сени бир талакъынгни салдым», – деп айтса бола. Шо талакъны салагъанда имамгъа барса яхшы.

– Бизин юрт Къарабудагъгентде къабурлагъа тавуланы гёммесин дей. Юртну вакиллери шо заман шо оьлюню адамларындан 3 минг манат берди. Акъчаны межитни кассына салды. Шо нечик бола?
– Бу масъаланы ерли имам да, жамият гъакълашып чечмеге тарыкъ.

– Бизин школада гъижжап гиймеге къоймай. Не этмеге герек?
– Россияны Конституциясына гере, шолай къыйыкъсытмагъа биревню де ихтияры ёкъ. Шолай болган сонг, судгъа арза язмагъа ярай.

– Намазгъа эретурагъанда, гъар тюрлю ойлар геле. Шондан намаз къабул болмай къалмакъ бармы?
– Намаз къылагъанда ойлар Аллагъгъа бакъгъан сайын, савабы да арта. Намаз камил болгъанны сюеген адамгъа тарикъатны къабул этмеге ёрар эдик.

– Оьлгенлени сёйлетегенлеге инанма яраймы?
– Ярамай.

– Намаз къылып битгенде, намазлыкъны яйылгъан кюйде къоймагъа яраймы?
– Ярай, тек батмасын учун жыйып тайдырса яхшы.

– Яшлагъа урушагъанда, не де айтылып къала. Шо гюнагъмы?
– Яшланы тарбиялайгъанда сабур болмагъа яхшы, нас сёзлени айтмагъа олагъа бирт де ярамай.

Рузнама

Июль

Дни	Утренний.	Восход	Обеденный	Послеобеден.	Вечерний	Ночной
1	2.53	5.15	12.53	16.56	20.34	22.33
2	2.53	5.15	12.53	16.56	20.34	22.33
4	2.55	5.16	12.53	16.56	20.33	21.31
6	2.58	5.18	12.54	16.57	20.32	22.30
8	3.01	5.18	12.54	16.57	20.31	22.29
10	3.03	5.20	12.55	16.57	20.30	22.28
12	3.06	5.21	12.55	16.57	20.29	22.26
14	3.09	5.22	12.55	16.56	20.28	22.24
16	3.11	5.24	12.55	16.56	20.26	22.22
18	3.14	5.26	12.55	16.56	20.25	22.20
20	3.17	5.27	12.55	16.56	20.23	22.16
22	3.19	5.29	12.55	16.55	20.23	22.14
24	3.23	5.31	12.55	16.55	20.21	22.10
26	3.26	5.32	12.55	16.54	20.20	22.07
28	3.30	5.34	12.55	16.53	20.18	22.03
30	3.34	5.36	12.55	16.53	20.15	22.00